

Præstekrave, *Charadrius*

STOR PRÆSTEKRAVE, *Charadrius hiaticula*, er en alm. ynglefugl og trækgæst langs vore kyster og på strandfællede. Den har brun isse og nakke, gråbrun ryg, hvid bug og over brystet et markant sort bånd.

HVIDBRYSTET PRÆSTEKRAVE, *Charadrius alexandrinus*, kendes fra den førstnævnte art bl.a. på det i midten afbrudte brystbånd og et sort (ikke gult) næb. Yngler fåtalligt på sandstrande.

– Danmarks Dyreverden 7, 56-60, 62-64.

Præstekrave 1763ff (1), »det løjerlige navn har de af deres hvide og sorte halsbånd, der fjernt kan minde om en værdig prælats halsbeklædning« (2) jf. *præstefugl* 1896 (2a).

Sand(e)vrít(te), *-vríft(er)*, *-vrívt*, *-vret*, *-vrader*, *-vrat*, *-vrøvt* 1763ff (3), efterleddet måske vrade 'rode, grave' (4) jf. *sandvrikker* 1807 (5), *sandborre* (= borer?) 1852 (6); *sandvifte* Ringkøbing fjord 1900 (7), *sandebret* SVJylland (8), *sandegrette* (9), *sandtel* ved Lemvig (9a), *søndervrøvt* SVJylland (10).

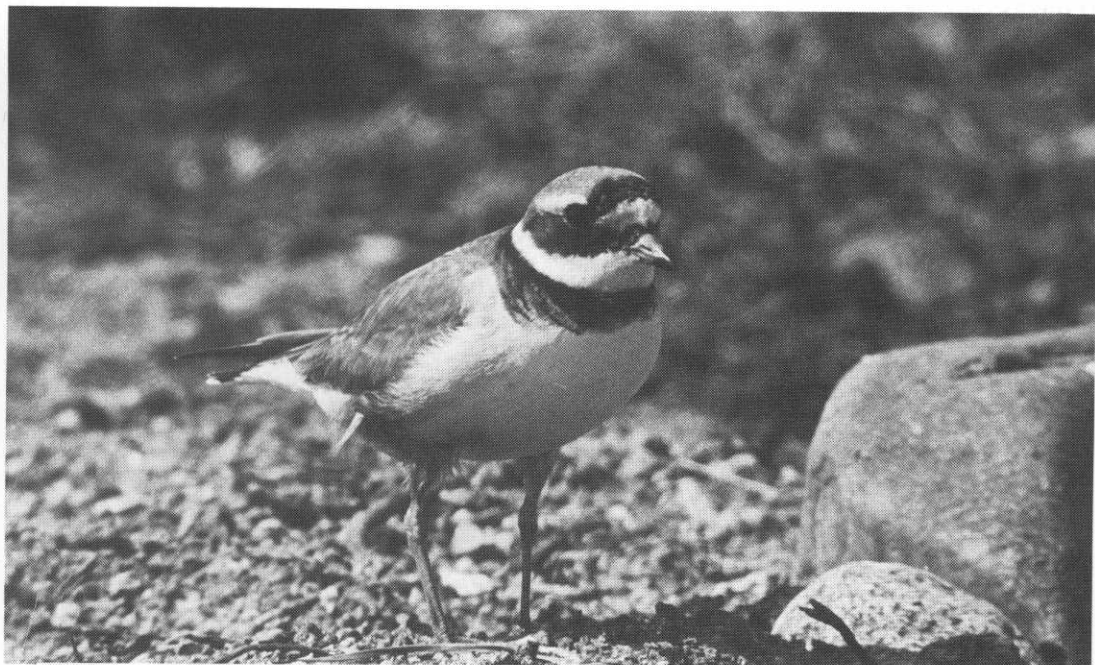
Fedtsmule Bornholm 1764-1807 (11), *fjærepist* o. 1770ff (12), forleddet = kysten ved ebbe, lavvande, *-pist* måske et lydord jf. norsk *pist* 'pip, hvin' (13);

Foroven: Gejstlig iført præstekrave- og kjortel. Det kgl. Bibliotek. Nedenunder: Stor præstekrave. BIOFOTO/Erik Thomsen.

omtydet til *fjermus*, *-kurv* 1802-52 (14).

Sandrønne 1802 (15), *stenpikker* 1802ff; Jylland (16), reden er ligesom pikket (brolagt) med småsten; *regnpiber* 1848ff (17) piber mod regn, *strandpiber* 1848ff (18) jf. *sandpiber* (18a), *skærpiber* (18b).

Tudse; tyhyt, hyttige, pytter 1852 (19) efter stemmen, *pyhyt* (20); *kinborre* 1875 (21), *brokfugl* (22), *strunte* (9), *strandløber* (23).

Plyt(te) Barsø (24), *snorpe* Manø o. 1900 og *strandløber* Fanø (25); *hvidling-, hvillingfugl* SVJylland (Ål, Henne s.), når den skreg »te hvilen, te hvilen!« var der mange fisk (hvingler), men få hvis det lød som »knyg, knygg« (26) jf. *hvil-ling* Vendsyssel (27); *told* eller *tolle* (tål) Harboøre, Agger (28), *trillerfugl* Vendsyssel (29).

Mellerend og tobirresend Anholt 1896 (30), *møller* Anholt (31); *ringhals* Samsø 1885 (32).

Pytte Kertemindeegnen, *Torø-hyt* Dreslette VFyn og *tahyt* Fåborgegnen, øhavet (23), *piknikker* Køng VFyn 1902 er måske denne fugl, kom den på land blev det slemt vejr (33), *pytfugl* Ærø o. 1870 (34).

Tilip Sejerø o. 1890 (35), *tulibørse* Gilleleje (36), *kyrrik* Omø, Ørslev SVSjælland (23); *rulle* Reerso (37) sml. nedenfor; *pytting* Møn, SFalster (38), *strandpytting* Møn (23), *pytting* også enkeltbekkasin.

Sandrulla, -rulling, strandrujla Bornholm (39), i hurtigt løb ligner fuglen en kugle, som triller hen over sandet (40); *rytter* Bornholm (41), også mågeart (s. 160).

Færøerne: *svarthalsa* 'sorthals'; SGrønland: *tukagfajok, tukaffajooq* 'med uredt hår, den krølhårede'; NGrønland: *tujuk* efter stemmen; ØGrønland: *kusorartek* 'den med (hals-) smykket' (42).

HVIDBRYSTET PRÆSTEKRAVE: *engpikker* 1852 (43) *strandløber* (44); *grille, grylle* Manø, Ribe o. 1900ff (45), *grylling* Jordsand (25) til gryle 'græde, klage sig' (46), *knøtkone* Løgstøregnen 1886, ved Limfjorden (47), forleddet er et lydord; *sniptudse* Læsø 1852 (43); *hvidsneppe, grønbenet klire* (48).

LITTERATUR: (1) 693b 1, 624f; 98e 56 (Bornh.); (2) 757 62; (2a) 160 1906/126; (3) 393b 1, 624; 219 8, 1796, 324; 842 100; 903 6, 121; 451 250; 794 1, 144; 383 2, 150; (4) 659 18, 729; (5) 439c 321; (6) 451 249; (7) 700 117; (8) 719b 23; 169 1, 241 (Tarm); 224 1942, 136 (*sanevræt*, Vorbasse); (9) 632 97, 99; (9a) 212c tb. 333; (10) 160 1904/30; 2599,2602 (1886); (11) 98e 56 (Christiansø); 219 8,1324; 439c 321 (*fædtmule*); (12) 26 2,316; 61 146; 785 130; 756 19,663; (13) 659 4,1110; (14) 61 146; 451 250; (15) 418 223; 903 6,119f; (16) 936 53; 770 141; 202c 4,64; 804 1,101; 794 1,1884,144 (ØJyll.); 169 1,145,241; 501b 28; 388; (17) 903 5.2,68; 822c 46; (18) 903 6,119f; 451b 445; 785 240; 756 19,663; (18a) 383 2,157; (18b) 659 22,311; (19) 451 249; (20) 756 19,1925, 663; (21) 451b 445; (22) 287 15; (23)

388; (24) 178 1,1978,103; (25) 169 1,240f; (26) 160 1904/30:2599,2602 (1886); (27) 202c 2,70 (Horns. h.); (28) 858 37; 169 3,1930-31,148; (29) 202c 4, 192; (30) 160 1906/126; (31) 287b; (32) 794 5,45; (33) 464f tb. 3,152; (34) 165 5,1910-11,146; (35) 856 182; (36) 233 1941,35; (37) 160 1906/38:292; (38) 388; 160 1904/30:833 (1884); (39) 203 286; 785 12; 84 1,75; (40) 707 129; (41) 203 277; 785 238f; (42) 562 21,1899,152; 33,1907,81; 62,1923,161; (43) 451 250; (44) 383 2,157; (45) 388; 169 1,241 og 3,144f; 287b (V.Vedsted); (46) 571 181; (47) 160 1904/30: 1455;388; (48) 161 1,1944, 601.

Præstekraven siger »rullen går, rullen går!« (VSjælland; 1); fuglen siger »blyhvidt, blyhvidt!« med tryk på sidste stavelse (2).

LITTERATUR: (1) 160 1906/23:292 (Gørlev); (2) 248 1,29; 3,173 og 248b 2,48.

PROSA

Præstekraven, det er en grinagtig fyr! Hvor kan den dog pylre om sine unger. Ingen præstekone er ængsteligere for sine børns våde fødder og rindende næser end den for sine børns sundhed, trivsel og velopdragenhed S. H. A. Rambusch (1).

De ligner garnnøgler, som vinden har fået fat i og triller op og ned over sandfladens ujævnheder *Achton Friis* (2). I små sæt løber en afsted i en rivende fart, idet benene går så hurtigt som trommestikker uden at kroppen forandrer stilling under bevægelsen. Den ligner da et stykke legetøj, der er trukket op og kører afsted hen over gulvet *Asger Ditlevsen* (3). De vævre små strandløbere piler afsted eller letter og stryger ud over vandet med de ejendommelige, maskinmæssige vingeslag, der minder om de mekaniske sommerfugle, der var vor barndoms fryd *C. Govertz Jensen* o. 1885 (4). Strandløberne danser som i en Lanciers frem efter bølgeslaget og tilbage, når vandet grådigt sydende slikker op over kysten igen *Tage Heft* (4a). Den ligner, når den står, en sten på sand; dens skrig er så saltvandsfriskt, og i dens tone klinger havets vemod. Den fugl hører hjemme, hvor ensomheden bor (a), den fløjter så saltvandsfriskt, så majdagsagtigt (b) *Svend Fleuron* (5); strandens laps. *Jacob Paludan* (6).

Erik Bertelsen, Præstekraven (7).

LITTERATUR: (1) 318 118; (2) 248 1,29; (3) 180 1,101; (4) 261 2,167; (4a) 319 9f; (5) a 222c V; b 222f 103; (6) 665b 17; (7) 56i 32.